

Biblia Graeca

Bogen

Divinae Scripturae ac Novi Testamenti, omnia innumeris locis nunc demum & optimorum libroru. Basel, 1545. 969 sider + register.

Af Haderslev Katedralskoles bibler er denne den ældste. Som det ses, er bogen trykt i 1545 i den schweiziske by **Basel**, der allerede i 1400-tallet spillede en vigtig kirkepolitisk rolle. Her indkaldte således pave **Martin 5.** i 1431 et koncilium (kirke-møde), der ikke mindst drejede sig om de stridigheder, der fulgte af det samtidige hussitiske oprør i Bøhmen, og som blev et af forvarslerne til den lutherske reformation i begyndelsen af 1500-tallet.

Af indskriften **Liber Ecclesia Haderslebensis** ("Haderslev Kirkes Bog") forrest i bogen kan vi se, at dette eksemplar oprindeligt har hørt til Haderslev Frue Kirke (Sct. Marie Kirke, vore dages Haderslev Domkirke). Det er næppe umuligt at forestille sig, at det er blevet studeret af nogle af de tidligste lærere og elever på vore dages Haderslev Katedralskole, der grundlagdes i 1567. I hvert fald taler meget for, at bogen p.g.a. sin store sjældenhed og velbevarede stand var blandt de værker, der i 1803 blev overført til skolens bibliotek i den daværende skolebygning på Smedegade ved siden af kirken. Langt størstedelen af det øvrige – nu klart forældede – kirkebibliotek blev enten solgt eller på anden måde afhændet.

En anden **Bibel**, der ligeledes i 1803 må være blevet overført fra kirken til skolen, var "**Christian 4's Bibel**" fra 1632, en næsten identisk udgave af **den første dansksprogede bibel**, **Christian 3's Bibel** fra 1550. Denne bibel blev i 1987 tilbageført til Vor Frue Kirke, hvor den i dag ligger fremlagt på alteret.

Forfatteren

Biblen er **den kristne kirkes hellige bog**. Selve ordet "bibel" kommer af det græske **biblia** (βιβλία) der egentlig betyder "bøger" (i flertal), hvilket viser, at **Biblen** i virkeligheden består af flere – ja, faktisk: mange – enkeltdele, "bøger". At tale om en enkelt forfatter til **Biblen** giver derfor ingen mening.

Biblen indeholder **Det Nye** og **Det Gamle Testamente**, der hver for sig rummer en række religiøse skrifter. De ældste stammer fra ca. 1000 f.Kr., de yngste fra ca. år 100 e.Kr. Det Gamle Testamente er jødernes hebraiske bibel fra det gamle Israel med 39 bøger, indeholdende både historisk stof, religiøse love, digtning, filosofi og profetier. Det Nye Testamente udgør en samling kristne bøger skrevet på græsk af jødekristne i den romerske provins Judæa, det senere Palæstina. Bl.a. rummer Det Nye Testamente de fire evangelier (**Johannes**, **Lukas**, **Markus**, **Matthæus**), bøger om apostlenes gerninger og en del breve, især fra **Paulus** til forskellige kristne menigheder.

I kristendommens tidligste periode blev biblen – takket være Romerrigets udbredelse – oversat til latin i den version, der fik navnet **Vulgata**, og som var i brug gennem middelalderen til reformationen i 1500-tallet og stadigvæk bruges i den katolske kirke. En af årsagerne til Reformationen i 1500-tallet var, at netop **Vulgata** ikke mentes at stemme overens med de oprindelige græske versioner. Heraf kom det, at renæssancens lærde humanister – f.eks. folk som hollænderen **Erasmus af Rotterdam** (billedet t.h.) – i 1500-tallet vendte tilbage til kilderne og genudgav **Biblen** på græsk. Først i 1514 udkom den første trykte bibel på original-sproget, d.v.s. græsk.

Baggrunden

Haderslev Katedralskole er en **stiftsskole**. Det ligger i selve navnet: **Katedralskole**, at skolen har sin oprindelse i "katedralen", Vor Frue Kirke, vore dages Haderslev Domkirke. Det var ved denne kirke, at skolens elever i de første flere hundrede år af dens historie blev forberedt til en gerning i kirkens tjeneste. Og det var ligeledes ved denne kirke, at selve præsteuddannelsen i det nordlige Sønderjylland fandt sted før og under Reformationen i 1500-tallet.

Dengang som i dag kan ingen **præsteuddannelse** finde sted uden et grundlæggende, videnskabeligt kendskab til kirkens hellige skrifter, samlet i **Biblen**. Og et sådant kendskab fik eller får man derfor ikke uden at kunne studere værket på originalsproget. Hvilket er hovedårsagen til at skolen den dag i dag råder over dette græsk-sprogede eksemplar i sit bibliotek.

At den samlede **Bibels** originalsprog var **oldgræsk**, har forskerne længe vidst. Det hænger sammen med, at netop dette sprog i perioden fra ca. 300 f.Kr. til ca. 600 e.Kr. var det internationale lærdomssprog over hele Middelhavsverdenen, den del

af verden, hvor den kristne kirke opstod og udbredtes. Mange lokale sprog taltes naturligvis også, men af disse var bl.a. jødernes sprog hebraisk for længst gået af brug. Også af denne grund blev det græske sprog bindeleddet mellem den bibelske tid og eftertiden.